

Regeringens proposition

2025/26:135

Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar

Prop.
2025/26:135

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 19 februari 2026

Ulf Kristersson

Andreas Carlson
(Landsbygds- och infrastrukturdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en justering av reglerna om förbud mot sena annulleringar vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Förslaget innebär att det nuvarande förbudet mot att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som följer av föreskrifter, kompletteras med en ny bestämmelse som klargör att även annulleringar som sker med längre varsel än så är förbjudna om leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga. Förslaget syftar till att säkerställa ett korrekt genomförande av det s.k. UTP-direktivet.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 juni 2026.

1	Förslag till riksdagsbeslut	3
2	Förslag till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter	4
3	Ärendet och dess beredning	6
4	Lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter genomför UTP-direktivet	6
4.1	Lagens syfte och uppbyggnad	6
4.2	Förbudet mot sena annulleringar	7
4.3	Kommissionens kritik mot det svenska genomförandet av förbudet mot sena annulleringar	7
5	Ändring av bestämmelserna om förbud mot sena annulleringar	8
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	11
7	Konsekvenser	13
7.1	Konsekvenser för företag	13
7.1.1	Företag som berörs av förslaget	13
7.1.2	Förslagets konsekvenser för berörda företag	15
7.2	Konsekvenser för kommuner, regioner och andra offentliga aktörer som agerar som köpare	16
7.3	Konsekvenser för statliga förvaltningsmyndigheter och domstolar	16
7.4	Konsekvenser för miljön	17
8	Författningskommentar	17
Bilaga 1	Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan	19
Bilaga 2	Sammanfattning av promemorian Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar	33
Bilaga 3	Promemorians lagförslag	34
Bilaga 4	Förteckning över remissinstanserna	36
Bilaga 5	Lagrådsremissens lagförslag	37
Bilaga 6	Lagrådets yttrande	39
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 februari 2026	41

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 2025/26:135

Regeringens förslag:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Förslag till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Följande metoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är förbjudna:

1. att betala senare än 30 dagar efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 §,
2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, *om inte något annat* följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §,

2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, *eller den kortare tid som följer av föreskrifter som har* meddelats med stöd av 10 §,

3. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,

3. att, i andra fall än de som anges i 2, annullera en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga,

4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,

4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,

5. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,

5. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,

6. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,

6. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,

7. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,

7. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,

8. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och

9. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Bestämmelser om obehöriga angrepp på företagshemligheter finns i lagen (2018:558) om företagshemligheter.

8. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,

9. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och

10. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.

3 Ärendet och dess beredning

Europeiska kommissionen har framfört invändningar mot det svenska genomförandet av förbudet mot sena annulleringar i artikel 3.1 första stycket b i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (det s.k. UTP-direktivet). Direktivet finns i *bilaga 1*.

Inom Landsbygds- och infrastrukturdepartementet har promemorian Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar tagits fram. En sammanfattning av promemorian finns i *bilaga 2*. Promemorians lagförslag finns i *bilaga 3*. Promemorian har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissvaren finns tillgängliga i Landsbygds- och infrastrukturdepartementet (LI2025/01503).

I denna proposition behandlas förslaget i promemorian.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 8 januari 2026 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i *bilaga 5*. Lagrådets yttrande finns i *bilaga 6*. Lagrådets synpunkter behandlas i kapitel 6. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag görs en språklig ändring.

4 Lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter genomför UTP-direktivet

4.1 Lagens syfte och uppbyggnad

Lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter trädde i kraft den 1 november 2021. Lagen syftar till att skydda leverantörer av sådana produkter mot vissa otillbörliga handelsmetoder och genomför det s.k. UTP-direktivet. Förkortningen UTP står för ”unfair trading practices”.

Lagen gäller vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter under förutsättning att köparen eller leverantören är etablerad i Sverige och att köparen har en årsomsättning som motsvarar mer än två miljoner euro eller är en myndighet som är etablerad i Europeiska unionen. Lagen gäller inte om köparen är konsument (2 §).

Betydelsen av uttrycken jordbruks- och livsmedelsprodukter, köpare och leverantör klargörs i 3 §. Med jordbruks- och livsmedelsprodukter avses produkter som förtecknas i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionssätt samt produkter som inte förtecknas i den bilagan, men som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter som förtecknas i bilagan. Med köpare avses en fysisk eller juridisk person, en grupp av fysiska eller juridiska personer, eller en myndig-

het som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter. Med leverantör avses en fysisk eller juridisk person som säljer sådana produkter. Prop. 2025/26:135

I 5–13 §§ finns bestämmelser om förbud mot otillbörliga handelsmetoder. Om en köpare använder en handelsmetod som är förbjuden kan det leda till ett ingripande från Konkurrensverket som är tillsynsmyndighet. Konkurrensverket kan ingripa mot en förbjuden metod dels genom att förelägga köparen att upphöra med att tillämpa den, dels genom att besluta om sanktionsavgift för köparen (19 och 20 §§). Konkurrensverkets beslut får överklagas till allmän förvaltningsdomstol (27 §).

4.2 Förbudet mot sena annulleringar

I 5 § första stycket 2 i lagen finns ett förbud mot sena annulleringar. Av bestämmelsen framgår att det är förbjudet för en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §. Regeringen har meddelat föreskrifter om att en sådan kortare period gäller för köpare av produkter för användning i en verksamhet som bedrivs på en restaurang eller ett annat serveringsställe eller i en cateringverksamhet. Den bestämmelsen finns i 3 a § förordningen (2021:583) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. I dessa fall gäller att det är förbjudet att annullera en order med kortare varsel än 5 dagar.

Bestämmelsen i 5 § första stycket 2 i lagen genomför artikel 3.1 första stycket b i UTP-direktivet (se prop. 2020/21:134 s. 105–106). Enligt artikeln behöver förbudet mot sena annulleringar endast gälla i fråga om färskvaror. Sverige har dock genomfört direktivet på så sätt att samma skydd gäller i fråga om alla jordbruks- och livsmedelsvaror.

4.3 Kommissionens kritik mot det svenska genomförandet av förbudet mot sena annulleringar

Europeiska kommissionen har framfört invändningar mot det svenska genomförandet av artikel 3.1 första stycket b i UTP-direktivet (DLGE [2002]10329, tidigare EU-Pilot ref. No EUP[2022]10329). Enligt kommissionen innebär artikeln inte bara att annulleringar ska vara förbjudna om de sker med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som föreskrivits, utan annulleringar ska även vara förbjudna om de sker med längre varsel än så, om leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något annat sätt att få avsättning för eller använda de aktuella produkterna. Kommissionen arbetar för att säkerställa att artikeln genomförs på detta sätt i alla medlemsstater och har bl.a. uppmärksammat Finland på motsvarande brist i den finska livsmedelsmarknadslagen. Detta har lett till att den finska lagen har ändrats på det sätt som kommissionen föreslagit.

Ändring av bestämmelserna om förbud mot sena annulleringar

Regeringens förslag

Reglerna om förbud mot sena annulleringar vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter ska justeras. Det nuvarande förbudet mot att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som följer av föreskrifter, ska kompletteras med en ny bestämmelse som klargör att även annulleringar som sker med längre varsel än så är förbjudna om leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga.

Promemorians förslag

Förslaget i promemorian stämmer i sak överens med regeringens. Förslaget till författningstext i promemorian har en annan lagteknisk utformning.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna, bl.a. *Förvaltningsrätten i Stockholm*, *Kommerskollegium*, *Lantbrukarnas riksförbund*, *Livsmedelsverket*, *Upphandlingsmyndigheten*, *Svenska bonde- och småbrukarförbundet* och *Sveriges grisföretagare*, tillstyrker eller har inga synpunkter på promemorians förslag. Flera remissinstanser konstaterar att lagändringen är nödvändig utifrån kommissionens kritik mot det svenska genomförandet av direktivets förbud mot sena annulleringar.

Föreningen foder och spannmål, *Svensk dagligvaruhandel* och *Visita* avstyrker eller är kritiska till att förslaget om att alla jordbruks- och livsmedelsprodukter ska omfattas av förbudet. De förespråkar i stället att genomförandet ska utgå från direktivets miniminivå, dvs. att förbudet endast ska gälla vid köp av färskvaror. *Svensk dagligvaruhandel* framhåller att förslaget kan medföra en icke obetydlig påverkan på handel med t.ex. säsongsbetonade varor som tillhör en tidskänslig varugrupp. Enligt *Svensk dagligvaruhandel* kommer förslaget att leda till en större osäkerhet i inköpsledet eftersom vissa aktörer inte kommer att våga göra större beställningar till följd av risken för att antingen behöva stå med överlager eller få höga sanktionsavgifter för brott mot förbudet mot sena annulleringar.

Några remissinstanser, däribland *Dagligvaruleverantörers förbund*, anser att den föreslagna bestämmelsen riskerar att leda till rättsosäkerhet eftersom det kan vara svårt att bedöma om en viss annullering är förbjuden eller inte. *Dagligvaruleverantörers förbund* anser att det bör tydliggöras hur prövningen ska göras och vem som bär bevisbördan för att leverantören inte kan förväntas finna alternativ avsättning. Även *Lantbrukarnas riksförbund* anser att det är viktigt att ta fram vägledning för hur prövningen ska göras.

Statens jordbruksverk och *Konkurrensverket*, som i sak är positiva till förslaget, anser att det finns risk för att promemorians förslag till lydelse

Skälen för regeringens bedömning

Reglerna om förbud mot sena annulleringar behöver justeras

Den nuvarande bestämmelsen om sena annulleringar i 5 § första stycket 2 lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter innebär att det är förbjudet för en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar om inte något annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §. Bestämmelsen genomför artikel 3.1 första stycket b i UTP-direktivet, där det anges att följande handelsmetod ska omfattas av förbud:

En köpare annullerar sina order av jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något annat sätt att få avsättning på marknaden eller användning av dessa varor; ett varsel på mindre än 30 dagar ska alltid anses vara ett sådant kort varsel. Medlemsstaterna får fastställa perioder kortare än 30 dagar för särskilda sektorer i vederbörligen motiverade fall.

Enligt Europeiska kommissionen innebär artikeln inte bara att annulleringar ska vara förbjudna om de sker med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare annulleringsperiod som föreskrivits, utan annulleringar ska även vara förbjudna om de sker med längre varsel än så, om leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något annat sätt att få avsättning på marknaden eller användning av produkterna.

Att artikeln skulle kunna ha den innebörd som kommissionen pekar på har inte berörts i de förarbeten som ligger till grund för lagen, se promemorian Genomförande av EU:s direktiv om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan (Ds 2019:19 s. 92–95) och propositionen Förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter (prop. 2020/21:134 s. 42–45). Det som anges i den inledande delen av artikel 3.1 första stycket b har alltså inte vid genomförandet uppfattats som ett självständigt krav på medlemsstaterna att införa förbud mot annulleringar som sker med 30 dagars varsel eller mer i de fall där leverantören inte rimligen kan förväntas hitta någon annan köpare eller få alternativ användning för varorna. En omständighet som talar för den tolkning av innebörden av artikel 3.1 som regeringen gjort i samband med genomförandet är att skälen i ingressen till direktivet enbart innehåller resonemang om fasta annulleringsperioder (se skäl 20). Artikelns ordalydelse gör dock att det ligger närmare till hands att uppfatta artikeln på det sätt som kommissionen gör gällande. För att säkerställa ett korrekt genomförande av artikeln bedömer regeringen att det behövs en kompletterande regel som klargör att även annulleringar som görs med längre varsel är förbjudna om leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något annat sätt att få avsättning för varorna.

När det gäller utformningen av författningstexten kan det, som *Statens jordbruksverk* och *Konkurrensverket* framhåller, finnas en risk för att promemorians förslag tolkas på ett annat sätt än det avsedda. Regeringen före-

Prop. 2025/26:135 slår därför en annan lagteknisk utformning av förbudet mot sena annulleringar.

Det kompletterande förbudet ska gälla samtliga jordbruks- och livsmedelsprodukter

Några remissinstanser anser att det nya förbudet mot sena annulleringar bör begränsas till färskvaror. Enligt UTP-direktivet behöver förbudet endast gälla i fråga om färskvaror. Sverige har dock genomfört direktivet på så sätt att samma skydd mot sena avbeställningar gäller för alla jordbruks- och livsmedelsprodukter. I den proposition där lagen föreslogs uttalade regeringen att starka förenklingsskäl talar för att inte särskilja färskvaror från andra jordbruks- och livsmedelsprodukter. Det framhölls vidare att problemen med att hitta en alternativ avsättning vid avbeställning med kort framförhållning finns även när det gäller andra jordbruks- eller livsmedelsprodukter än färskvaror. Ett exempel som nämndes är egna märkesvaror som inte har någon annan omsättningsmarknad. Regeringen ansåg därför att det fanns ett behov av skydd mot sena avbeställningar för alla jordbruks- och livsmedelsprodukter (prop. 2020/21:134 s. 44).

Det är enligt regeringens mening inte lämpligt att göra en distinktion mellan färskvaror och andra varor när det gäller just det kompletterande förbudet mot sena annulleringar. Förbudet bör därför i likhet med det nuvarande förbudet gälla alla jordbruks- och livsmedelsprodukter. Den risk för osäkerhet i inköpsledet som *Svensk dagligvaruhandel* lyfter fram ändrar inte denna bedömning. Som beskrivs i kapitel 7 bedöms de faktiska konsekvenserna för företag med anledning av förslaget vara små, bl.a. eftersom det inom dagligvaruhandeln är vanligt att lägga order med kort framförhållning. Frågan om att göra en avbeställning med minst 30 dagars varsel, respektive minst 5 dagars varsel i restaurangsektorn, aktualiseras därför inte särskilt ofta.

Den individuella bedömningen av om en annullering är förbjuden

Innebörden av den kompletterande regeln är att det krävs en bedömning från fall till fall av leverantörens utsikter att hitta en alternativ köpare eller användning av produkterna för att avgöra om en avbeställning som sker med minst 30 dagars varsel – eller minst den kortare tid som föreskrivits med stöd av lagen – är tillåten eller inte.

Det är den köpare som önskar annullera en order som ska göra denna bedömning och som också står risken för att annulleringen inte är tillåten. Det bör dock framhållas att det inte är något krav, för att en annullering ska vara tillåten och köparen ska undgå risken för sanktionsavgift, att det i efterhand går att konstatera att leverantören faktiskt har funnit ett alternativ för produkterna. I stället föreskriver bestämmelsen att det är förbjudet att annullera en order om leverantören inte kan förväntas finna alternativ avsättning eller användning för produkterna. Det innebär att bedömningen ska göras mot bakgrund av den marknadssituation som råder för den aktuella typen av produkter.

Exempel på situationer som kan komma att omfattas av förbud mot annullering även om den sker med minst 30 dagars varsel, eller minst den kortare tid som föreskrivs med stöd av lagen, är om en köpare har beställt produkter som till sin karaktär eller mängd är av sådan art att det är svårt

att hitta en alternativ köpare. Så kan exempelvis vara fallet när det gäller produkter som har en relativt lång produktionstid och en kort försäljnings-säsong. Exempel på sådana produkter kan vara färskpotatis eller vissa högtidsrelaterade säsong produkter som har en kort försäljningsperiod.

Prop. 2025/26:135

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Lagändringen ska träda i kraft den 1 juni 2026.

Regeringens bedömning

Det bör inte införas några övergångsbestämmelser.

Promemorians förslag och bedömning

Förslaget i promemorian stämmer inte överens med regeringens. Promemorian föreslår att ändringen ska träda i kraft den 1 juli 2026. Bedömningen i promemorian stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

Ingen remissinstans yttrar sig över förslaget eller bedömningen.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Den föreslagna lagändringen syftar till att säkerställa att UTP-direktivet genomförs fullt ut i svensk rätt. Enligt direktivet skulle medlemsstaterna rätteligen ha antagit och offentliggjort de bestämmelser som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 1 maj 2021 (se artikel 13.1 första stycket i direktivet). Bestämmelserna skulle vidare ha börjat tillämpas senast den 1 november 2021 (se andra stycket i samma artikel). Regeringen anser mot den bakgrunden att lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt. Det föreslås därför att lagändringen ska träda i kraft den 1 juni 2026. Regeringen gör bedömningen att direktivet inte ger utrymme för att införa någon övergångsbestämmelse för att ge aktörer tid att anpassa tillämpningen av befintliga avtal till den nya regeln.

Lagrådet framhåller att frånvaron av övergångsbestämmelser leder till att det nya förbudet mot sena annulleringar får verkningar för redan ingångna avtal. Enligt *Lagrådet* bör en sådan ordning användas med stor försiktighet och förutsätter goda skäl. *Lagrådet* anser att den omständigheten att direktivet borde ha varit genomfört redan den 1 maj 2021 inte i sig utgör ett helt övertygande skäl för att inte införa några övergångsbestämmelser. Därför bör det enligt *Lagrådet* övervägas om en övergångsbestämmelse ska införas, alternativt motiveras varför det är nödvändigt att låta bestämmelsen gälla även redan ingångna avtal och belysa vilka verkningarna blir för sådana avtal.

Regeringen instämmer i att det är en stark utgångspunkt att nya regler inte ska träffa redan ingångna avtal. Regeringen kan dock konstatera att Sverige, när lagen infördes år 2021, valde att inte införa några övergångsbestämmelser för befintliga avtal, även om UTP-direktivet vid den tidpunkten i och för sig gav en viss möjlighet för medlemsstaterna att göra det. Av artikel 1.4 och 9.1 följer att det vid aktuell tidpunkt fanns en möjlighet för medlemsstaterna att tillåta att befintliga leveransavtal anpassades till direktivets bestämmelser inom en övergångsperiod på tolv månader. Någon möjlighet att undanta befintliga avtal från tillämpningen av de nya bestämmelserna fanns däremot inte. Av artikel 9.1 följer att medlemsstaterna får upprätthålla eller införa regler av otillbörliga handelsmetoder som är strängare, men inte mildare, än de som fastställs i direktivet, förutsatt att de nationella reglerna är förenliga med reglerna för den inre marknadens funktion.

I förarbetena till lagen (prop. 2020/21:134 s. 90–91) uttalade regeringen bl.a. att konstruktionen av direktivets övergångsregel uppmuntrar till att före den 1 maj 2021, eller ett tidigare datum för utfärdandet, teckna olika former av avtal som innehåller handelsmetoder som inte ligger i linje med direktivets syfte. Övergångsregeln bedömdes också skapa praktiska problem för den initiala tillämpningen där det måste avgöras vilka handelsmetoder som utgör eller inte utgör ett utflöde av dessa avtal. Regeringen föreslog därför inte någon övergångsbestämmelse.

De överväganden som gjordes år 2021 om övergångsbestämmelser gäller även i förhållande till det nu föreslagna, kompletterande förbudet mot sena annulleringar. Även i den hypotetiska situationen att direktivet i dag hade lämnat utrymme för att införa en övergångsbestämmelse, hade det enligt regeringens mening inte varit motiverat att göra det just i förhållande till den nu aktuella, kompletterande regeln.

Som anges i kapitel 7 bedöms de faktiska konsekvenserna för företag med anledning av förslaget vara små, bl.a. eftersom det inom dagligvaruhandeln är vanligt att lägga order med kort framförhållning. Frågan om att göra en avbeställning med minst 30 dagars varsel, respektive minst 5 dagars varsel i restaurangsektorn, aktualiseras därför inte särskilt ofta. Det kan tilläggas att förslaget har remitterats till ett relativt stort antal remissinstanser, bl.a. aktörer som är verksamma på marknaden, och att ingen instans har framfört några synpunkter vad gäller avsaknaden av övergångsbestämmelser för befintliga avtal. Inför införandet av lagen år 2021 var det inte heller någon remissinstans som hade synpunkter i detta avseende.

Den nya bestämmelsen om sena annulleringar avser en tydligt avgränsad handelsmetod som torde vara ovanligt förekommande. De aktörer som bedömer att deras befintliga avtal kommer att påverkas av det kompletterande förbudet mot sena annulleringar bör med relativt enkla medel kunna anpassa avtalen till den nya bestämmelsen. Det är endast annulleringar som sker fr.o.m. ikraftträdandet som kommer att omfattas av den nya bestämmelsen. Annulleringar som görs före ikraftträdandet träffas däremot inte av bestämmelsen.

Sammanfattningsvis är det regeringens uppfattning att bestämmelserna i UTP-direktivet inte ger något utrymme för att införa en övergångsregel för befintliga avtal. Vidare bedömer regeringen att den nya bestämmelsen

7 Konsekvenser

Förslaget innebär en justering av reglerna om förbud mot sena annulleringar vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Det nuvarande förbudet mot att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som följer av föreskrifter, kompletteras med en bestämmelse som föreskriver att även annulleringar som sker med längre varsel än så är förbjudna om leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga. Förslaget syftar till att säkerställa ett korrekt genomförande av artikel 3.1 första stycket b i UTP-direktivet. I ett avseende går förslaget utöver direktivets miniminivå. Till skillnad från direktivet föreslås det kompletterande förbudet, på samma sätt som det befintliga förbudet mot sena annulleringar, gälla inte bara vid köp av färskvaror utan i fråga om alla jordbruks- och livsmedelsprodukter.

I detta avsnitt beskrivs konsekvenserna av förslaget till lagändring. När det gäller direktivets konsekvenser har kommissionen tagit fram en konsekvensanalys (se Commission Staff Working Document, Impact Assessment, Initiative to improve the food supply chain [unfair trading practices] SWD [2018] 92 final).

7.1 Konsekvenser för företag

7.1.1 Företag som berörs av förslaget

Förslaget berör de företag som är köpare i den nu aktuella lagens mening. Till denna kategori hör i första hand företag som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter och som har en årsomsättning som överstiger två miljoner euro. I vissa fall är även företag som har en lägre årsomsättning köpare enligt lagen. Detta gäller om företagen gör inköp av jordbruks- och livsmedelsprodukter gemensamt med andra företag och företagens årsomsättning tillsammans överskrider två miljoner euro.

Förslaget berör vidare de företag som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter till företag som är köpare i lagens mening och till myndigheter. Med myndigheter jämställs beslutande församlingar i kommuner och regioner och sammanslutningar av sådana församlingar. Med myndigheter jämställs även sådana offentligt styrda organ som avses i 1 kap. 18 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling och sammanslutningar av sådana organ.

Följande tabell ger en överblick över hur många företag som är verksamma i jordbruks- och livsmedelskedjan och hur många av dem som omsätter mer än 2 miljoner euro per år. Uppgifterna i tabellen har inhämtats från Statistiska centralbyrån och baseras på en växlingskurs om 11,18 kronor.

Tabell 7.1 Antal företag i livsmedelskedjan

Fördelat på kategori och omsättningsnivå för 2022

Företagskategori	Omsättning högst 2 miljoner EUR	Omsättning mer än 2 miljoner EUR
Primärproducenter (SNI 01, 03)	80 940	710
Förädlingsföretag (SNI 10, 11)	3 640	510
Företag i dagligvaruhandel (SNI 4711, 472, 4781)	8 030	1 600
Livsmedelsgrossister/distributörer till restaurang och butik (SNI 4621, 4611, 4617, 463)	4 070	1 010
Restaurangföretag (SNI 561–562)	24 020	670
Alla företag	120 700	4 500
Andel	96 %	4 %

Källa: Statistiska Centralbyrån

Primärproducenterna är i huvudsak jordbrukare, fiskare och vattenbrukare och utgör den första länken i jordbruks- och livsmedelskedjan. De uppträder i huvudsak som säljare av jordbruks- och livsmedelsprodukter och förser förädlingsföretag och livsmedelsgrossister med varor. I vissa fall säljer de också direkt till dagligvaruhandeln och restaurangföretagen. Förädlingsföretag är ofta leverantörer till andra förädlingsföretag. Som framgår av tabellen har endast en liten andel av företagen i jordbruks- och livsmedelskedjan så hög omsättning att den nu aktuella lagen blir tillämplig när de köper jordbruks- och livsmedelsprodukter. Dessa företag omsätter dock tillsammans 85 procent av den totala omsättningen. Tabell 7.2 ger en överblick över hur den totala omsättningen är fördelad mellan företag som har en omsättning på högst 2 miljoner euro och företag vars omsättning överstiger den nivån.

Tabell 7.2 Total omsättning (miljarder kronor) i livsmedelskedjan

Fördelat på kategori och omsättningsnivå för år 2022

Företagskategori	Omsättning högst 2 miljoner EUR	Omsättning mer än 2 miljoner EUR
Primärproducenter (SNI 01, 03)	84,2	39,2
Förädlingsföretag (SNI 10, 11)	10,0	226,2
Företag i dagligvaruhandel (SNI 4711, 472, 4781)	28,0	334,4
Livsmedelsgrossister/distributörer till restaurang och butik (SNI 4621, 4611, 4617, 463)	10,5	581,3
Restaurangföretag (SNI 561–562)	82,7	49,8
Total omsättning	215	1 231
Andel	15%	85%

Källa: Statistiska Centralbyrån

Enligt den nuvarande regeln om sena annulleringar är det förbjudet att annullera en order av jordbruks- och livsmedelsprodukter med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som följer av föreskrifter. Regeringen har meddelat föreskrifter om att en sådan kortare period gäller för köpare av produkter för användning i en verksamhet som bedrivs på restaurang eller annat serveringsställe eller i en cateringverksamhet. I sådana fall är det förbjudet att annullera en order med kortare varsel än 5 dagar. Förslaget innebär att det, utöver dessa förbud, blir förbjudet att annullera en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga.

Förslaget innebär att företag som är köpare i lagens mening behöver anpassa såväl avtal som sin dagliga verksamhet till det nya förbudet. Kostnaderna för regelefterlevnad är svåra att uppskatta. Ett företag som vill annullera en order med 30 dagars varsel eller mer, respektive 5 dagars varsel eller mer i restaurangsektorn, behöver i varje enskilt fall göra en bedömning av om leverantören rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga. I många fall torde en sådan bedömning vara relativt enkel att göra för de företag som enligt huvudregeln omfattas av lagens krav, eftersom köpare vars omsättning överstiger två miljoner euro generellt sett får antas ha god kännedom om förhållandena på marknaden. Det är dock oundvikligt att det även kommer att uppstå mer svårbedömda situationer. Risken för att vid en felbedömning påföras en sanktionsavgift kan leda till att företag som överväger att göra en annullering avstår från detta och hellre tar den kostnad som det innebär att ta emot ordern.

Kravet på att göra bedömningar i det enskilda fallet och de risker som är förknippade med felbedömningar skulle kunna leda till en större försiktighet hos företagen när det gäller att lägga beställningar och till att order läggs med kort framförhållning. I dagligvaruhandeln görs dock redan i dag beställningar med kort framförhållning (se Ds 2019:19 s. 94). Detsamma torde gälla i restaurangbranschen. Annulleringar torde därmed ofta vara förbjudna redan enligt de regler som gäller i dag. Sannolikt aktualiseras också frågan om att göra en avbeställning med 30 respektive 5 dagars varsel eller mer därmed inte särskilt ofta. Det finns även andra faktorer på marknaden för jordbruks- och livsmedelsprodukter som medför att annulleringar inte är vanligt förekommande. När det gäller produktion av kyckling, mjölk och ägg finns t.ex. typiskt sett en mottagningsplikt från förädlaren som innebär att primärproducenten får en garanterad avsättning av hela sin produktion. Inom dagligvaruhandeln är det vidare vanligt att köpare har rätt att göra beställningar väldigt nära leverans och att det finns krav på att leverera en mycket hög andel av det som beställts vid risk för vite om den avtalade leveransgraden inte tillhandahålls. Detta medför i praktiken att beställningar läggs sent och att det inte blir aktuellt med avbeställningar. Sammantaget bedöms därför de faktiska konsekvenserna för företagen vara små när de agerar som köpare.

När det gäller företag som agerar som leverantörer kan det konstateras att syftet med förslaget, och den bakomliggande regeln i direktivet, är att stärka leverantörens ställning. Med hänsyn till vad som angetts ovan finns

7.2 Konsekvenser för kommuner, regioner och andra offentliga aktörer som agerar som köpare

Även myndigheter som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter är köpare enligt lagens mening. Med myndigheter jämställs beslutande församlingar i kommuner och regioner och sammanslutningar av sådana församlingar. Med myndigheter jämställs även sådana offentligt styrda organ som avses i 1 kap. 18 § lagen (2016:1145) om offentlig upphandling och sammanslutningar av sådana organ. Detta innebär att förslaget berör kommuner, regioner och andra offentliga aktörer, såsom statliga myndigheter, vid inköp av livsmedel till exempelvis skolkök, vård- och omsorgs-verksamhet och anstalter.

I de flesta fall omfattas offentliga aktörers inköp av jordbruks- och livsmedelsprodukter av regelverket om offentlig upphandling. Upphandlingar kräver planering och framförhållning. På motsvarande sätt som i dagligvaruhandeln är det vidare vanligt att offentliga aktörer har rätt att göra beställningar väldigt nära leverans och att det finns krav på att leverera en mycket hög andel av det som beställts vid risk för vite om den avtalade leveransgraden inte tillhandahålls. Med hänsyn till detta bedöms sena annulleringar vara ovanligt förekommande, varför förslaget torde ha begränsade konsekvenser för offentliga aktörer när de agerar som köpare.

7.3 Konsekvenser för statliga förvaltningsmyndigheter och domstolar

Konkurrensverket är tillsynsmyndighet i fråga om otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Mellan den 1 november 2021 (då lagen trädde i kraft) och den 27 maj 2025 har 44 tillsynsärenden inletts vid myndigheten. Av dessa har 9 ärenden handlat om sena annulleringar. Regeringens förslag innebär att det införs ett kompletterande förbud mot sena annulleringar. Detta kan leda till att antalet ärenden rörande sena annulleringar ökar. Med hänsyn till det som anges i avsnitt 7.1.2 och 7.2 bedöms det dock inte handla om annat än en marginell ökning. Kostnaderna för ärendena bedöms därför kunna hanteras inom befintliga ramar.

Konkurrensverket får begära handräckning av Kronofogdemyndigheten för att få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där köparen bedriver verksamhet. Behovet av sådant bistånd bedöms inte öka nämnvärt till följd av förslaget. Även denna arbetsuppgift bedöms därför kunna tas omhand inom befintliga ramar.

Konkurrensverkets beslut enligt lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Som nämnts bedöms förslaget inte leda till annat än en marginell ökning av antalet tillsynsärenden hos Konkurrensverket. Antalet överklaganden till förvaltningsdomstolarna bedöms därmed också bli

7.4 Konsekvenser för miljön

Det kompletterande förbudet mot sena annulleringar skulle kunna innebära att företag inom dagligvaruhandeln och restaurangbranschen beställer oftare och med mindre volymer per beställning, vilket skulle kunna påverka fyllnadsgraden i leveranserna. Detta skulle i sin tur kunna innebära fler transporter på vägarna och en ökad klimatbelastning. Mer frekventa och mindre omfattande beställningar kan samtidigt leda till ett minskat matsvinn. Med hänsyn till att beställningar redan i dag ofta görs tätt inpå leveranstillfället bör dock sannolikheten för ändrade beställningsmönster inte överdrivas. Sammantaget bedöms förslaget inte ha några nämnvärda miljöeffekter.

8 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

5 § Följande metoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är förbjudna:

1. att betala senare än 30 dagar efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 §,
2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, *eller den kortare tid som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 §,*
3. *att, i andra fall än de som anges i 2, annullera en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga,*
4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,
5. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,
6. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,
7. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,
8. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,
9. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och
10. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Paragrafen innehåller en lista över handelsmetoder som är förbjudna om de tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Förbudet mot sena annulleringar, som i dag finns i punkt 2, genomför artikel 3.1 första stycket b i UTP-direktivet.

Första stycket ändras på så sätt att det görs en språklig justering av *punkt 2* utan att någon ändring i sak är avsedd. Vidare läggs det till en ny *punkt 3* där en kompletterande bestämmelse om förbud mot sena annulleringar placeras.

Enligt den nya punkten 3 är det, i andra fall än de som anges i punkt 2, förbjudet att annullera en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga. Det innebär att det krävs en bedömning från fall till fall av leverantörens utsikter att hitta en alternativ köpare eller användning av produkterna, för att kunna avgöra om en annullering är tillåten eller inte. Detta gäller i fråga om annulleringar som görs med minst 30 dagars varsel, alternativt minst den tid som föreskrivs med stöd av 10 §. När det gäller annulleringar som sker med kortare varsel än 30 dagar, eller kortare varsel än den tid som föreskrivs med stöd av 10 §, krävs det inte någon bedömning i det enskilda fallet eftersom sådana annulleringar är förbjudna enligt punkt 2.

Det är den köpare som önskar annullera en order enligt förutsättningarna i punkt 3 som ska göra den individuella bedömningen och som också står risken för att annulleringen inte är tillåten. Det är inte något krav, för att en annullering ska vara tillåten och köparen ska undgå risken för sanktionsavgift, att det i efterhand går att konstatera att leverantören faktiskt har funnit ett alternativ för produkterna. Det måste i stället göras en bedömning av om leverantören inte kan förväntas finna alternativ avsättning eller användning för produkterna. Det innebär att bedömningen ska göras mot bakgrund av den marknadssituation som råder för den aktuella typen av produkter.

Exempel på situationer som kan komma att omfattas av förbud mot annullering även om annulleringen sker med 30 dagars varsel eller mer – alternativt längre varsel än den tid som föreskrivits med stöd av 10 § – är om en köpare har beställt produkter som till sin karaktär eller mängd är av sådan art att det är svårt att hitta en alternativ köpare. Så kan exempelvis vara fallet när det gäller produkter som har en relativt lång produktionstid och en kort försäljningssäsong. Exempel på sådana produkter kan vara färskpotatis eller vissa högtidsrelaterade säsong produkter som har en kort försäljningsperiod.

DIREKTIV

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2019/633

av den 17 april 2019

om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 43.2,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande ⁽¹⁾,

med beaktande av Regionkommitténs yttrande ⁽²⁾,

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet ⁽³⁾, och

av följande skäl:

- (1) Avsevärda obalanser i förhandlingsstyrkan mellan leverantörer och köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är vanligt förekommande inom jordbruks- och livsmedelskedjan. Dessa obalanser i förhandlingsstyrkan kan komma att leda till otillbörliga handelsmetoder, när större och starkare handelspartner försöker införa vissa metoder eller kontraktsmässiga arrangemang som är till deras fördel i samband med en försäljningstransaktion. Sådana metoder kan till exempel avvika starkt från god affärssed, strida mot god tro och heder och ensidigt påtvinga en handelspartner av den andra parten, tvinga fram en omotiverad och oproportionell överföring av ekonomisk risk från en handelspartner till den andra parten, eller tvinga fram en avsevärd obalans mellan rättigheter och skyldigheter för en handelspartner. Vissa metoder kan vara uppenbart otillbörliga även när båda parter har kommit överens om dem. En minimiskyddsnivå inom unionen mot otillbörliga handelsmetoder bör införas för att minska förekomsten av sådana metoder som kan komma att få en negativ inverkan på jordbruksbefolkningens levnadsstandard. Den minimiharmonisering som föreskrivs i detta direktiv ger medlemsstaterna möjlighet att anta eller behålla nationella regler som sträcker sig längre än till de otillbörliga handelsmetoder som anges i detta direktiv.
- (2) Sedan 2009 har tre av kommissionens publikationer (kommissionens meddelande av den 28 oktober 2009 om en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja i Europa, kommissionens meddelande av den 15 juli 2014 om bekämpning av otillbörliga affärsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan och kommissionens rapport av den 29 januari 2016 om otillbörliga affärsmetoder mellan företag i livsmedelskedjan) handlat om hur livsmedelskedjan fungerar, inklusive om de otillbörliga handelsmetoder som förekommer. Kommissionen gav förslag på inslag som är önskvärda i system för nationell och frivillig styrning för att hantera otillbörliga handelsmetoder i livsmedelskedjan. Alla dessa inslag ingår ännu inte i medlemsstaternas rättsliga ramar eller system för frivillig styrning, vilket lett till att debatten om förekomsten av otillbörliga handelsmetoder fortsätter inom unionen.
- (3) Det av kommissionen ledda högnivåforumet för en bättre fungerande livsmedelsförsörjningskedja godkände 2011 ett antal principer för god praxis inom vertikala relationer i livsmedelskedjan, vilka organisationer som företräder en majoritet av aktörerna i livsmedelskedjan hade enats om. Dessa principer kom att utgöra grunden för leverantörskedjeinitiativet som inleddes 2013.

⁽¹⁾ EUT C 440, 6.12.2018, s. 165.

⁽²⁾ EUT C 387, 25.10.2018, s. 48.

⁽³⁾ Europaparlamentets ståndpunkt av den 12 mars 2019 (ännu ej offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 9 april 2019.

- (4) Europaparlamentet uppmanade i sin resolution av den 7 juni 2016 om otillbörliga affärsmetoder i livsmedelskedjan (*) kommissionen att lägga fram ett förslag till unionslagstiftning om otillbörliga handelsmetoder. I sina slutsatser av den 12 december 2016 om förstärkning av jordbrukarnas ställning i livsmedelskedjan och bekämpning av otillbörliga affärsmetoder, uppmanade rådet kommissionen att snabbt genomföra en konsekvensbedömning i syfte att föreslå unionslagstiftning eller icke-lagstiftande åtgärder för att motverka otillbörliga handelsmetoder. Kommissionen gjorde en konsekvensbedömning, som föregicks av ett offentligt samråd och ett antal riktade samråd. Under lagstiftningsprocessen har kommissionen dessutom tillhandahållit information som visar att stora aktörer står för en ansevärd andel av det totala produktionsvärdet.
- (5) Inom jordbruks- och livsmedelskedjan är olika aktörer verksamma i olika led, inom produktion, förädling, saluföring, distribution av och detaljhandel med jordbruks- och livsmedelsprodukter. Den kedjan är den i särklass viktigaste kanalen för att föra jordbruks- och livsmedelsprodukterna från jord till bord. Aktörerna handlar med jordbruks- och livsmedelsprodukter, dvs. huvudsakligen de jordbruksråvaror, inklusive fiskeri- och vattenbruksprodukter, som förtecknas i bilaga I till fördraget om Europeiska unionens funktionsätt (EUF-fördraget), samt produkter som inte förtecknas i den bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom bearbetning av produkter som förtecknas i den bilagan.
- (6) Affärsrisker förekommer vid all ekonomisk verksamhet, men osäkerheten är särskilt stor i samband med jordbruksproduktion, eftersom den är beroende av biologiska processer och av väderförhållanden. Den ovissheten förstärks av det faktum att jordbruks- och livsmedelsprodukter i större eller mindre utsträckning är färskvaror och säsongsbetingade. Inom jordbrukspolitiken, som numera är betydligt mer marknadsorienterad än tidigare, har skyddet mot otillbörliga handelsmetoder blivit viktigare för aktörerna i jordbruks- och livsmedelskedjan.
- (7) Framför allt kan sådana otillbörliga handelsmetoder komma att få en negativ inverkan på jordbruksbefolkningens levnadsstandard. Den inverkan anses vara antingen direkt, när den berör jordbruksproducenterna och deras organisationer som leverantörer, eller indirekt, genom en serie dominoliknande följder av otillbörliga handelsmetoder som inträffar inom jordbruks- och livsmedelskedjan på ett sätt som inverkar negativt på primärproducenterna inom den kedjan.
- (8) De flesta medlemsstater, men inte alla, har särskilda nationella bestämmelser som skyddar leverantörerna mot sådana otillbörliga handelsmetoder som förekommer mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Även när det är möjligt att klaga enligt avtalsrättsliga bestämmelser eller självregleringsinitiativ kan den klagandes rädsla för kommersiella repressalier, liksom den ekonomiska risk det medför att ifrågasätta sådana metoder, begränsa det praktiska värdet av dessa möjligheter. I vissa medlemsstater som har särskilda regler mot otillbörliga handelsmetoder har därför administrativa myndigheter fått ansvar för genomförandet. Medlemsstaternas regler mot otillbörliga handelsmetoder, när det över huvud taget finns några, skiljer sig dock mycket från varandra.
- (9) Aktörerna varierar i antal och storlek i de olika leden i jordbruks- och livsmedelskedjan. De har olika förhandlingspositioner, som motsvarar leverantörens ekonomiska beroende av köparen, och detta kan komma att leda till att större aktörer inför otillbörliga handelsmetoder till nackdel för mindre aktörer. En dynamisk strategi som grundar sig på leverantörens och köparens relativa storlek sett till årsomsättning bör kunna ge ett bättre skydd mot otillbörliga handelsmetoder för de aktörer som bäst behöver det. Otillbörliga handelsmetoder är ett problem särskilt för små och medelstora företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Företag som är större än små och medelstora företag men med en årsomsättning under 350 000 000 EUR bör också skyddas mot otillbörliga handelsmetoder för att undvika att kostnaderna för sådana handelsmetoder inte ska föras vidare till jordbruksproducenter. Kaskadeffekten för jordbruksproducenter tycks vara särskilt signifikant för företag med en årsomsättning på upp till 350 000 000 EUR. När man skyddar leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter i mellanledet, inklusive bearbetade produkter, kan man också undvika att handeln omfördelas från jordbruksproducenterna och deras sammanslutningar som producerar bearbetade produkter till leverantörer som inte är skyddade.
- (10) Det skydd som detta direktiv ger bör gynna jordbruksproducenter och fysiska och juridiska personer som levererar jordbruks- och livsmedelsprodukter, inbegripet producentorganisationer, oavsett om de är erkända eller inte, och sammanslutningar av producentorganisationer, oavsett om de är erkända eller inte, beroende på deras relativa förhandlingsposition. Dessa producentorganisationer och sammanslutningar av producentorganisationer

(*) EUT C 86, 6.3.2018, s. 40.

inkluderar kooperativ. Dessa producenter och personer är särskilt utsatta för otillbörliga handelsmetoder och löper störst risk att deras ekonomiska bärkraft ska påverkas negativt. Vad gäller de kategorier av leverantörer som bör skyddas inom ramen för detta direktiv bör det noteras att en betydande andel av de kooperativ som består av jordbrukare är företag som är större än små och medelstora företag men med en årsomsättning under 350 000 000 EUR.

- (11) Detta direktiv bör omfatta kommersiella transaktioner oavsett om de genomförs mellan företag eller mellan företag och offentliga myndigheter, eftersom samma krav bör gälla för offentliga myndigheter när de köper jordbruks- och livsmedelsprodukter. Detta direktiv bör tillämpas på alla offentliga myndigheter som agerar som köpare.
- (12) Leverantörer inom unionen bör skyddas inte enbart mot otillbörliga handelsmetoder som tillämpas av köpare som är etablerade i samma medlemsstat som leverantören eller i en annan medlemsstat än leverantören utan även mot otillbörliga handelsmetoder som tillämpas av köpare som är etablerade utanför unionen. Genom ett sådant skydd skulle man undvika eventuella oavsiktliga konsekvenser, såsom att välja etableringsort på basis av tillämpliga regler. Leverantörer som är etablerade utanför unionen bör också åtnjuta skydd mot otillbörliga handelsmetoder när de säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter inom unionen. Sådana leverantörer kan vara lika sårbara för otillbörliga handelsmetoder, och med ett bredare tillämpningsområde skulle man dessutom kunna undvika oavsiktligt omfördelning av handeln till icke-skyddade leverantörer, vilket skulle kunna underminera skyddet för leverantörer inom unionen.
- (13) Vissa tjänster som är kopplade till försäljningen av jordbruks- och livsmedelsprodukter bör omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv.
- (14) Detta direktiv bör gälla för större aktörers marknadsbeteende gentemot aktörer som har en svagare förhandlingsposition. Ett passande approximativt värde för relativ förhandlingsstyrka är de olika aktörernas årsomsättning. Även om det är ett approximativt värde ger ö ett sådant kriterium aktörernas förutsägbarhet när det gäller deras rättigheter och skyldigheter enligt detta direktiv. En övre gräns bör förhindra att skydd ges till aktörer som inte är sårbara eller som är betydligt mindre sårbara än deras mindre partner eller konkurrenter. Därför fastställs i detta direktiv omsättningsbaserade kategorier av aktörer enligt vilka skydd ska ges.
- (15) Eftersom otillbörliga handelsmetoder kan förekomma vid alla stadier i försäljningen av en jordbruks- eller livsmedelsprodukt, före, under och efter själva försäljningstransaktionen, bör medlemsstaterna se till att detta direktiv gäller sådana otillbörliga handelsmetoder oavsett när de förekommer.
- (16) När man ska avgöra om en särskild handelsmetod kan anses vara otillbörlig är det viktigt att man inte begränsar användningen av sådana avtal mellan handelsparter som är rättvisa och som leder till ökad effektivitet. Det är därför lämpligt att skilja mellan metoder som klart och otvetydigt föreskrivs i leveransavtal eller efterföljande avtal mellan parterna och sådana som tillämpas efter att transaktionen har inletts och som inte har överenskommit i förväg, så att man endast förbjuder ensidiga och retroaktiva ändringar av klara och otvetydiga villkor i leveransavtalet. Vissa handelsmetoder anses dock vara otillbörliga till sin natur och parterna bör inte ha möjlighet att avtala om de ska tillämpas eller inte.
- (17) Sena betalningar för jordbruks- och livsmedelsprodukter som även inbegriper sena betalningar för färskvaror och annulleringar med kort varsel av order av färskvaror påverkar leverantörens ekonomiska bärkraft negativt utan att ge kompenserande fördelar. Sådana metoder bör därför förbjudas. I detta sammanhang är det lämpligt att tillhandahålla en definition av jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror vid tillämpningen av detta direktiv. De definitioner som används i unionsakter med koppling till livsmedelstiftning har andra syften, såsom hälsa och livsmedelssäkerhet, och lämpar sig därför inte vid tillämpningen av detta direktiv. En produkt bör anses vara en färskvara om den kan förväntas bli undermål för försäljning inom 30 dagar från det sista steget av skörd, produktion eller förädling från leverantörens sida, oberoende av huruvida produkten förädlas ytterligare efter försäljningen, och oberoende av huruvida produkten hanteras efter försäljningen i enlighet med andra bestämmelser, i synnerhet sådana om livsmedelssäkerhet. Färskvaror används eller säljs vanligtvis snabbt. Betalning för färskvaror som sker senare än 30 dagar efter leveransen, 30 dagar efter utgången av en överenskommen leveransperiod då produkter levereras regelbundet, eller 30 dagar efter den dag då det belopp som ska betalas fastställs, är inte förenlig med god affärsred. För att jordbrukare och deras likviditet ska skyddas på ett bättre sätt bör leverantörer av jordbruks- och livsmedelsprodukter inte behöva vänta på betalning längre än 60 dagar efter leveransen, 60 dagar efter utgången av en överenskommen leveransperiod då produkter levereras regelbundet, eller 60 dagar efter den dag då det belopp som ska betalas fastställs.

Dessa begränsningar bör endast gälla för betalningar i samband med försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter och inte för andra betalningar såsom tilläggsbetalningar från ett kooperativ till dess medlemmar. Vid tillämpningen av det här direktivet och i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU ^(*) bör det även vara möjligt att, för en överenskommen leveransperiod, anse den dag då det belopp som ska betalas vara dagen för utfärdandet av fakturan eller dagen för köparens mottagande av fakturan.

- (18) De bestämmelser om sen betalning som fastställs i detta direktiv utgör särskilda regler för jordbruks- och livsmedelssektorn i förhållande till de bestämmelser om betalningsperioder som anges i direktiv 2011/7/EU. De bestämmelser om sen betalning som fastställs i det här direktivet bör inte påverka överenskommelser om värdefördelningsklausuler i den mening som avses i artikel 172a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 ^(*). För att säkerställa att det skolprogram som avses i artikel 23 i förordning (EU) nr 1308/2013 fungerar väl bör de bestämmelser om sena betalningar som fastställs i detta direktiv inte gälla betalningar som görs av en köpare (som ansöker om stöd) till en leverantör inom ramen för skolprogrammet. Med tanke på den utmaning det innebär för offentliga organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård att prioritera hälso- och sjukvården så att jämvikt skapas mellan de enskilda patienternas behov och de ekonomiska resurserna, bör dessa bestämmelser inte heller gälla offentliga organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård i den mening som avses i artikel 4.4 b i direktiv 2011/7/EU.
- (19) Druvor och must för vinframställning har särskilda egenskaper eftersom druvor skördas endast under en mycket begränsad period under året, samtidigt som de används för att framställa vin som i vissa fall kommer att säljas först många år senare. För att ta hänsyn till den speciella situationen har producentorganisationer och branschorganisationer traditionellt utarbetat standardavtal för leverans av sådana produkter. Sådana standardavtal anger särskilda förfallodagar med delbetalningar. Eftersom de standardavtalen används av leverantörer och köpare för fleråriga arrangemang ger de inte bara jordbruksproducenterna den säkerhet som långvariga handelsförbindelser medför utan bidrar också till stabiliteten i leveranskedjan. När sådana standardavtal har utarbetats av erkända producentorganisationer, branschorganisationer eller sammanslutningar av producentorganisationer, och har förklarats bindande av medlemsstaterna i enlighet med artikel 164 i förordning (EU) nr 1308/2013 (nedan kallad *utvidgning*) före den 1 januari 2019, eller när utvidgningen av standardavtal förnyas av en medlemsstat utan några betydande förändringar av betalningsvillkoren som är till nackdel för leverantörerna av druvor och must, bör de bestämmelser om sena betalningar som fastställs i detta direktiv inte gälla sådana avtal mellan leverantörer av druvor och must för vinframställning och deras direkta köpare. Medlemsstaterna är skyldiga att underrätta kommissionen om sådana avtal från erkända producentorganisationer, branschorganisationer eller sammanslutningar av producentorganisationer, enligt artikel 164.6 i förordning (EU) nr 1308/2013.
- (20) Annullering för färskvaror med mindre än 30 dagars varsel bör anses vara otillbörligt eftersom leverantören då sannolikt inte kan hitta en alternativ avsättning för dessa produkter. För produkter inom vissa sektorer kan dock ännu kortare annulleringsperioder ge tillräckligt med tid för leverantörer att sälja produkterna på annat håll eller använda dem själva. Medlemsstaterna bör därför ha möjlighet att föreskriva kortare annulleringsperioder för sådana sektorer i vederbörligen motiverade fall.
- (21) Starkare köpare bör inte ändra överenskomna avtalsvillkor ensidigt, t.ex. genom att avlista produkter som omfattas av ett leveransavtal. Detta bör dock inte gälla i situationer då det finns ett avtal mellan en leverantör och en köpare som särskilt anger att köparen kan specificera en särskild del av transaktionen i ett senare skede med avseende på framtida order. Detta kan exempelvis gälla de beställda kvantiteterna. Ett avtal är inte nödvändigtvis ingått vid en viss tidpunkt för alla aspekter av transaktionen mellan leverantör och köpare.
- (22) Leverantörer och köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter bör ha möjlighet att fritt förhandla om en försäljningstransaktion, inklusive priset. Sådana förhandlingar omfattar även betalningar för tjänster som köparen tillhandahåller leverantören, såsom listning, marknadsföring och säljfrämjande åtgärder. När en köpare kräver en leverantör på betalningar som inte hänför sig till en specifik försäljningstransaktion bör detta dock anses vara otillbörligt och bör vara förbjudet enligt detta direktiv.
- (23) Även om det inte bör vara obligatorisk att använda skriftliga avtal kan användningen av skriftliga avtal inom jordbruks- och livsmedelskedjan bidra till att vissa otillbörliga handelsmetoder kan undvikas. I syfte att skydda

^(*) Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/7/EU av den 16 februari 2011 om bekämpande av sena betalningar vid handelstransaktioner (EUT L 48, 23.2.2011, s. 1).

^(*) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1308/2013 av den 17 december 2013 om upprättande av en samlad marknadsordning för jordbruksprodukter och om upphävande av rådets förordningar (EEG) nr 922/72, (EEG) nr 234/79, (EG) nr 1037/2001 och (EG) nr 1234/2007 (EUT L 347, 20.12.2013, s. 671).

leverantörer från sådana otillbörliga metoder bör därför leverantörer eller deras sammanslutningar ha rätt att begära en skriftlig bekräftelse av ett leveransavtals villkor, när de villkoren redan har överenskommits. I sådana fall bör en köparens vägran att skriftligen bekräfta villkoren i leveransavtalet anses vara en otillbörlig handelsmetod och bör vara förbjuden. Dessutom får medlemsstaterna fastställa, utbyta och främja bästa praxis i fråga om ingåendet av långsiktiga avtal som syftar till att stärka producenternas förhandlingsposition inom jordbruks- och livsmedelskedjan.

- (24) Detta direktiv harmoniserar inte de regler om bevisböda som ska tillämpas i förfarandena vid de nationella tillsynsmyndigheterna, och det fastställer inte heller någon enhetlig definition av leveransavtal. Definitionen av leveransavtal och reglerna om bevisböda är därför de som fastställs i medlemsstaternas nationella rätt.
- (25) Inom ramen för detta direktiv bör leverantörer kunna lämna in klagomål mot vissa otillbörliga handelsmetoder. Köparens kommersiella repressalier, eller hot om sådana, gentemot leverantörer som utövar sina rättigheter, t.ex. att avlista produkter, dra ned på kvantiteterna av beställda produkter eller upphöra med vissa tjänster som köparen tillhandahåller leverantören såsom marknadsföring eller säljfrämjande åtgärder för leverantörens produkter, bör vara förbjudna och behandlas som otillbörliga handelsmetoder.
- (26) Kostnaderna för att lagra, skylta med eller lista jordbruks- och livsmedelsprodukter, eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden, bärs normalt av köparen. Därför bör det enligt detta direktiv vara förbjudet att av leverantören kräva betalning, antingen till köparen eller till en tredje part, för sådana tjänster, såvida inte betalningen har överenskommits klart och otydligt vid ingåendet av leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan köparen och leverantören. När sådan betalning har överenskommits bör den vara grundad på objektiva och rimliga uppskattningar.
- (27) För att bidrag från en leverantör till kostnaderna för säljfrämjande åtgärder, marknadsföring eller reklam för jordbruks- och livsmedelsprodukter, inbegripet reklamskyltning i butiker och försäljningskampanjer, ska anses rättvisa, bör de ha överenskommits klart och otydligt vid ingåendet av leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan köparen och leverantören. Om så inte är fallet bör de vara förbjudna enligt detta direktiv. När ett sådant bidrag har överenskommits bör det vara grundat på objektiva och rimliga uppskattningar.
- (28) För att säkerställa effektivt genomförande av förbuden i direktivet bör medlemsstaterna utse tillsynsmyndigheter. Dessa myndigheter bör kunna agera antingen på eget initiativ eller på basis av klagomål från de parter som drabbas av otillbörliga handelsmetoder i jordbruks- och livsmedelskedjan, klagomål från visselblåsare eller efter anonyma klagomål. En tillsynsmyndighet kan komma fram till att det inte finns tillräcklig grund för att vidta åtgärder till följd av ett klagomål. Administrativa prioriteringar kan också leda till ett sådant resultat. Om myndigheten kommer fram till att den inte kommer att kunna prioritera ett klagomål bör den underrätta klaganden och motivera detta. Om en klagande begärt att få vara anonym på grund av rädsla för kommersiella repressalier bör medlemsstatens tillsynsmyndighet vidta lämpliga åtgärder.
- (29) Om en medlemsstat har mer än en tillsynsmyndighet bör den utse en gemensam kontaktpunkt för att underlätta effektivt samarbete mellan tillsynsmyndigheterna och samarbete med kommissionen.
- (30) Leverantörer kan, t.ex. av språkliga skäl, anse det vara lättare att lämna in ett klagomål till tillsynsmyndigheten i den egna medlemsstaten. Vad gäller tillsynen av att bestämmelserna genomförs kan det dock vara mer effektivt att lämna in ett klagomål hos tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där köparen är etablerad. Leverantörerna bör kunna välja den myndighet till viken de ska lämna in klagomål.
- (31) Klagomål från producentorganisationer, andra leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer, inbegripet representativa organisationer, kan användas för att skydda identiteten för enskilda medlemmar i organisationen som anser att de utsätts för otillbörliga handelsmetoder. Andra organisationer med ett legitimt intresse av att företräda leverantörer bör även ha rätt att lämna in klagomål, på begäran av en leverantör och i den leverantörens intresse, förutsatt att dessa organisationer är oberoende juridiska personer utan vinstsyfte. Medlemsstaternas tillsynsmyndigheter bör därför kunna ta emot och agera efter klagomål från sådana enheter samtidigt som de skyddar köparens processuella rättigheter.
- (32) För att säkerställa effektivt genomförande av förbudet mot otillbörliga handelsmetoder bör de utsedda tillsynsmyndigheterna ha de resurser och den expertis som krävs.

- (33) Medlemsstaternas tillsynsmyndigheter bör ha de befogenheter och den expertis som krävs för att genomföra utredningar. Att myndigheterna ges dessa befogenheter betyder inte att de är skyldiga att utnyttja dessa befogenheter i varje utredning som de genomför. Tillsynsmyndigheternas befogenheter bör till exempel ge dem möjlighet att effektivt kunna samla in fakta och tillsynsmyndigheterna bör ha befogenhet att kräva att en förbjuden metod inte längre ska användas, om det skulle behövas.
- (34) Möjligheten att använda avskräckande åtgärder, t.ex. att lägga, eller inleda ett förfarande, t.ex. domstolsförfarande, för att lägga, sanktionsavgifter och andra lika effektiva sanktioner, eller att publicera resultaten från utredningar, inklusive att publicera information om den köpare som har begått överträdelsen, kan leda till att beteenden förändras och att parterna hittar administrativa lösningar och bör därför ingå i tillsynsmyndigheternas befogenheter. Sanktionsavgifter kan vara synnerligen effektiva och avskräckande. Tillsynsmyndigheten bör dock i varje enskild utredning ha möjlighet att besluta om vilken av befogenheterna den ska utöva och huruvida den ska lägga, eller ta initiativ till ett förfarande för att lägga, sanktionsavgifter eller en annan lika effektiv sanktion.
- (35) Utövat av de befogenheter som tilldelas tillsynsmyndigheterna enligt detta direktiv bör omfattas av lämpliga skyddsåtgärder som uppfyller normerna för de allmänna principerna i unionsrätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, i enlighet med Europeiska unionens domstols rättspraxis, inbegripet respekten för köparens rätt till försvar.
- (36) Kommissionen och medlemsstaternas tillsynsmyndigheter bör ha ett nära samarbete för att säkerställa att de har ett gemensamt synsätt när det gäller tillämpningen av bestämmelserna i detta direktiv. Framför allt bör tillsynsmyndigheterna bistå varandra, t.ex. genom att utbyta information och bistå varandra vid utredningar som har en gränsöverskridande dimension.
- (37) För att underlätta ett effektivt genomförande bör kommissionen hjälpa till med att anordna regelbundna möten mellan medlemsstaternas tillsynsmyndigheter, vid vilka de kan utbyta relevant information och bästa praxis och ta del av ny utveckling och nya metoder samt rekommendationer för tillsyn med avseende på tillämpningen av de bestämmelser som fastställs i detta direktiv.
- (38) För att underlätta sådana utbyten bör kommissionen inrätta en offentlig webbplats som innehåller hänvisningar till de nationella tillsynsmyndigheterna och information om de nationella bestämmelser som införlivar detta direktiv.
- (39) Eftersom de flesta medlemsstaterna redan har nationella bestämmelser om otillbörliga handelsmetoder, även om de bestämmelserna skiljer sig åt, är det lämpligt att använda ett direktiv för att införa en minimistandard för skydd i unionsrätten. Detta bör göra det möjligt för medlemsstaterna att införliva de relevanta bestämmelserna med sina nationella rättssystem för att möjliggöra inrättandet av sammanhållna system. Medlemsstaterna bör inte hindras från att på sitt territorium behålla eller införa strängare nationella bestämmelser som tillhandahåller ett bättre skydd mot sådana otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan, inom ramarna för unionsrätten som är tillämplig på den inre marknadens funktion och under förutsättning att sådana bestämmelser är proportionella.
- (40) Medlemsstaterna bör också kunna behålla eller införa nationella bestämmelser utformade för att bekämpa otillbörliga handelsmetoder som inte omfattas av tillämpningsområdet för detta direktiv, inom ramarna för unionsrätten som är tillämplig på den inre marknadens funktion och under förutsättning att sådana bestämmelser är proportionella. Sådana nationella bestämmelser kan sträcka sig längre än detta direktiv, till exempel vad gäller köparnas och leverantörernas storlek, skyddet för köpare, omfattningen av produkter och omfattningen av tjänster. Sådana nationella bestämmelser kan också sträcka sig längre än till det antal och de typer av förbjudna otillbörliga handelsmetoder som anges i detta direktiv.
- (41) Sådana nationella bestämmelser kan gälla parallellt med frivilliga styrningsåtgärder, såsom nationella uppförandekoder eller leverantörskedjeinitiativ. Användningen av frivillig alternativt tvistlösning mellan leverantörer och köpare bör uttryckligen uppmuntras, utan att detta påverkar leverantörens rätt att lämna in klagomål eller vända sig till allmän domstol.
- (42) Kommissionen bör ha överblick över medlemsstaternas genomförande av direktivet. Dessutom bör kommissionen kunna bedöma direktivets effektivitet. I detta syfte bör medlemsstaternas tillsynsmyndigheter lämna in årliga rapporter till kommissionen. Dessa rapporter bör, i tillämpliga fall, innehålla kvantitativ och kvalitativ information om klagomål, utredningar och fattade beslut. För att säkerställa enhetliga villkor för genomförandet

av rapporteringsskyldigheten bör kommissionen tilldelas genomförandebefogenheter. Dessa befogenheter bör utövas i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011⁽¹⁾.

- (43) För att strategin mot otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan ska kunna genomföras effektivt bör kommissionen se över tillämpningen av detta direktiv och lägga fram en rapport för Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. Vid översynen bör man särskilt bedöma effektiviteten i nationella åtgärder som syftar till att bekämpa otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan, liksom effektiviteten i samarbetet mellan tillsynsmyndigheter. Vid översynen bör man också särskilt se om det vore berättigat att i framtiden även ge skydd åt köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter i försörjningskedjan, utöver skyddet för leverantörer. Rapporten bör vid behov åtföljas av lagstiftningsförslag.
- (44) Eftersom målet för detta direktiv, nämligen fastställandet av en minimiskyddsnivå inom unionen genom harmonisering av medlemsstaternas olika åtgärder rörande otillbörliga handelsmetoder, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna utan snarare, på grund av dess omfattning och verkningar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att nå detta mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Syfte och tillämpningsområde

1. I syfte att bekämpa metoder som kraftigt avviker från god affärssed, som strider mot god tro och heder och som ensidigt påtvingas en handelspartner av den andra parten inrättas genom detta direktiv en minimiförteckning över förbjudna otillbörliga handelsmetoder i relationerna mellan köpare och leverantörer i jordbruks- och livsmedelskedjan och minimiregler fastställs för genomförandet av dessa förbud och för samordningen mellan tillsynsmyndigheterna.

2. Direktivet är tillämpligt på vissa otillbörliga handelsmetoder som förekommer vid försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter av

- a) leverantörer som har en årsomsättning på högst 2 000 000 EUR till köpare som har en årsomsättning på mer än 2 000 000 EUR,
- b) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 2 000 000 EUR men högst 10 000 000 EUR till köpare som har en årsomsättning på mer än 10 000 000 EUR,
- c) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 10 000 000 EUR men högst 50 000 000 EUR till köpare som har en årsomsättning på mer än 50 000 000 EUR,
- d) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 50 000 000 EUR men högst 150 000 000 EUR till köpare som har en årsomsättning på mer än 150 000 000 EUR,
- e) leverantörer som har en årsomsättning på mer än 150 000 000 EUR men högst 350 000 000 EUR till köpare som har en årsomsättning på mer än 350 000 000 EUR.

Den årsomsättning för säljare och köpare som det hänvisas till i första stycket leden a–e ska förstås i enlighet med relevanta delar i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG⁽²⁾ och särskilt artiklarna 3, 4 och 6 däri, inklusive definitionerna av *fristående företag*, *partnerföretag* och *anknutna företag*, samt andra frågor som rör årsomsättningen.

⁽¹⁾ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 182/2011 av den 16 februari 2011 om fastställande av allmänna regler och principer för medlemsstaternas kontroll av kommissionens utövande av sina genomförandebefogenheter (EUT L 55, 28.2.2011, s. 13).

⁽²⁾ Kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 124, 20.5.2003, s. 36).

Genom undantag från första stycket är detta direktiv tillämpligt på försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter av leverantörer som har en årsomsättning på högst 350 000 000 EUR till alla köpare som är offentliga myndigheter.

Detta direktiv är tillämpligt på försäljning där leverantören och/eller köparen är etablerad i unionen.

Direktivet är också tillämpligt på sådana tjänster som uttryckligen omnämns i artikel 3, som köparen tillhandahåller leverantören med.

Direktivet är inte tillämpligt på avtal mellan leverantörer och konsumenter.

3. Detta direktiv är tillämpligt på leveransavtal som ingås efter det datum då de bestämmelser som införlivar detta direktiv i enlighet med artikel 13.1 andra stycket börjar tillämpas.

4. Leveransavtal som ingåtts före datumet för offentliggörande av de bestämmelser som införlivar detta direktiv i enlighet med artikel 13.1 första stycket ska anpassas till detta direktiv inom en övergångsperiod på tolv månader efter det datumet för offentliggörande.

Artikel 2

Definitioner

I detta direktiv avses med

1. *jordbruks- och livsmedelsprodukter*: produkter som förtecknas i bilaga I till EUF-fördraget samt produkter som inte förtecknas i den bilagan men som framställs för användning som livsmedel genom användning av produkter som förtecknas i den bilagan,
2. *köpare*: varje fysisk eller juridisk person, oberoende av den personens etableringsort, och varje offentlig myndighet i unionen som köper jordbruks- och livsmedelsprodukter; termen *köpare* kan även omfatta en grupp av sådana fysiska eller juridiska personer,
3. *offentlig myndighet*: nationella, regionala eller lokala myndigheter, offentligrättsliga organ eller sammanslutningar av en eller flera sådana myndigheter eller ett eller flera sådana offentligrättsliga organ,
4. *leverantör*: varje jordbruksproducent eller fysisk eller juridisk person, oberoende av etableringsort, som säljer jordbruks- och livsmedelsprodukter; termen *leverantör* kan även omfatta en grupp av sådana jordbruksproducenter eller en grupp av sådana fysiska och juridiska personer, såsom producentorganisationer, leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer,
5. *jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror*: jordbruks- och livsmedelsprodukter som på grund av sin beskaffenhet eller i förädlingsledet kan komma att bli undermåliga för försäljning inom 30 dagar efter skörd, produktion eller förädling.

Artikel 3

Förbud mot otillbörliga handelsmetoder

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone samtliga följande otillbörliga handelsmetoder förbjuds:

a) Köparen betalar leverantören,

i) om leveransavtalet föreskriver att produkterna levereras regelbundet:

- för jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror, senare än 30 dagar efter utgången av en överenskommen leveransperiod under vilken leveranser har gjorts, eller senare än 30 dagar efter dagen då det belopp som ska betalas för den leveransperioden fastställs, beroende på vilken dag som infaller sist,
- för andra jordbruks- och livsmedelsprodukter, senare än 60 dagar efter utgången av en överenskommen leveransperiod under vilken leveranser har gjorts, eller senare än 60 dagar efter dagen då det belopp som ska betalas för den leveransperioden fastställs, beroende på vilken dag som infaller sist,

vid tillämpningen av de betalningsperioder som anges i detta led ska de överenskomna leveransperioderna anses omfatta högst en månad,

ii) om leveransavtalet inte förskriver att produkterna levereras regelbundet:

- för jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror, senare än 30 dagar efter leveransdagen, eller senare än 30 dagar efter dagen då det belopp som ska betalas fastställs, beroende på vilken dag som infaller sist,
- för andra jordbruks- och livsmedelsprodukter, senare än 60 dagar efter leveransdagen, eller senare än 60 dagar efter dagen då det belopp som ska betalas fastställs, beroende på vilken dag som infaller sist;

utan hinder av vad som sägs i led a i och ii, om köparen fastställer det belopp som ska betalas,

- ska de betalningsperioder som avses i led i löpa från och med slutet av en överenskommen leveransperiod under vilken leveranser har gjorts, och
 - ska de betalningsperioder som avses i led ii löpa från och med leveransdagen.
- b) En köpare annullerar sina order av jordbruks- och livsmedelsprodukter som är färskvaror med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något annat sätt att få avsättning på marknaden eller användning av dessa varor; ett varsel på mindre än 30 dagar ska alltid anses vara ett sådant kort varsel. Medlemsstaterna får fastställa perioder kortare än 30 dagar för särskilda sektorer i vederbörligen motiverade fall.
- c) Köparen ändrar ensidigt villkoren i ett leveransavtal för jordbruks- och livsmedelsprodukter i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för leveransen av jordbruks- och livsmedelsprodukter, kvalitetskrav, betalningsvillkor eller priser, eller vad gäller tillhandahållandet av tjänster i den mån de uttryckligen anges i punkt 2.
- d) Köparen kräver betalningar av leverantören som inte är kopplade till leverantörens försäljning av jordbruks- och livsmedelsprodukter.
- e) Köparen kräver att leverantören ska betala för den försämrings eller förlust, eller båda, av jordbruks- och livsmedelsprodukter som sker i köparens lokaler eller efter det att äganderätten har övergått till köparen, när sådan försämrings eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel.
- f) Köparen vägrar att skriftligen bekräfta villkoren i ett leveransavtal mellan köparen och leverantören för vilka leverantören har begärt att få skriftligen bekräftade; detta ska inte gälla om leveransavtalet avser produkter som levereras från en medlem av en producentorganisation, inklusive ett kooperativ, till den producentorganisation som leverantören tillhör, om producentorganisationens stadgar eller de regler och beslut som fastställs i eller följer av dessa stadgar innehåller bestämmelser med liknande effekt på villkoren i leveransavtalet.
- g) Köparen anskaffar, använder eller röjer olagligen leverantörens företagshemligheter i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/943 (*).
- h) Köparen hotar att vidta eller vidtar kommersiella repressalier mot leverantören om leverantören utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, t.ex. genom att lämna in ett klagomål till tillsynsmyndigheter eller genom att samarbeta med tillsynsmyndigheter under en utredning.
- i) Köparen kräver ersättning av leverantören för kostnaden för att behandla klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens produkter, även om det inte förekommer försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Det förbud som avses i första stycket led a ska inte påverka

- följderna av sena betalningar och de påföljder som fastställs i direktiv 2011/7/EU, som med avvikelse från de betalningsperioder som anges i det direktivet ska gälla på grundval av de betalningsperioder som anges i det här direktivet,
- möjligheten för en köpare och en leverantör att komma överens om en värdefördelningsklausul i den mening som avses i artikel 172a i förordning (EU) nr 1308/2013.

(*) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/943 av den 8 juni 2016 om skydd mot att icke röjd know-how och företagsinformation (företagshemligheter) olagligen anskaffas, utnyttjas och röjs (EUT L 157, 15.6.2016, s. 1).

Det förbud som avses i första stycket led a ska inte tillämpas på betalningar

- som gjorts av en köpare till en leverantör om dessa betalningar gjordes inom ramen för skolprogrammet i enlighet med artikel 23 i förordning (EU) nr 1308/2013,
 - som gjorts av offentliga organ som tillhandahåller hälso- och sjukvård i den mening som avses i artikel 4.4 b i direktiv 2011/7/EU,
 - enligt leveransavtal mellan leverantörer av druvor eller must för vinframställning och deras direkta köpare, förutsatt
 - i) att de specifika betalningsvillkoren för försäljningstransaktioner ingår i standardavtal som har förklarats bindande av medlemsstaten i enlighet med artikel 164 i förordning (EU) nr 1308/2013 före den 1 januari 2019 och att denna utvidgning av standardavtalen förnyas av medlemsstaten från och med den dagen utan några betydande förändringar av betalningsvillkoren som är till nackdel för leverantörer av druvor eller must, och
 - ii) att leveransavtalen mellan leverantörer av druvor eller must för vinframställning och deras direkta köpare är eller blir fleråriga.
2. Medlemsstaterna ska säkerställa att åtminstone samtliga följande handelsmetoder förbjuds, om inte parterna tidigare klart och tydligt har kommit överens om dem i leveransavtalet eller i ett efterföljande avtal mellan leverantören och köparen:
- a) Köparen returnerar osålda jordbruks- och livsmedelsprodukter till leverantören utan att betala för dessa osålda produkter och/eller utan att betala för bortskaffandet av dessa produkter.
 - b) Leverantören krävs på betalning som ett villkor för att dennes jordbruks- och livsmedelsprodukter lagras, skyltas med eller listas, eller för att tillhandahålla sådana produkter på marknaden.
 - c) Köparen begär att leverantören ska bära hela eller en del av kostnaden för rabatter på jordbruks- och livsmedelsprodukter som köparen säljer som del av en marknadsföringskampanj.
 - d) Köparen kräver att leverantören ska betala för köparens reklam för jordbruks- och livsmedelsprodukter.
 - e) Köparen kräver att leverantören ska betala för köparens marknadsföring av jordbruks- och livsmedelsprodukter.
 - f) Köparen kräver att leverantören ska betala kostnaden för personal till inredningen av lokaler som används vid försäljning av leverantörens produkter.

Medlemsstaterna ska säkerställa att de handelsmetoder som avses i första stycket led c är förbjudna såvida inte köparen innan köparen tar initiativ till de säljfrämjande åtgärderna anger under vilken tidsperiod åtgärderna ska genomföras och den förväntade mängd jordbruks- och livsmedelsprodukter som kommer att beställas till rabatterat pris.

3. Om köparen kräver betalning för de situationer som avses i punkt 2 första stycket b, c, d, e eller f ska köparen, på leverantörens begäran, förse leverantören med en skriftlig beräkning av betalningen per enhet eller av den sammanlagda betalningen, beroende på vad som är lämpligt, och när det gäller situationer som avses i punkt 2 första stycket b, d, e eller f, även med en skriftlig kostnadsberäkning till leverantören och underlaget för denna beräkning.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att de förbud som fastställs i punkterna 1 och 2 utgör överordnade tvingande bestämmelser som ska tillämpas i alla situationer som faller inom tillämpningsområdet för dessa förbud, oberoende av den rätt som annars skulle tillämpas på leveransavtalet mellan parterna.

Artikel 4

Utsedda tillsynsmyndigheter

1. Varje medlemsstat ska utse en eller flera myndigheter som på nationell nivå ska verkställa de förbud som fastställs i artikel 3 (nedan kallad *tillsynsmyndighet*), och informera kommissionen om den utnämningen.
2. Om en medlemsstat utser fler än en tillsynsmyndighet på sitt territorium ska den utse en gemensam kontaktpunkt för både samarbete tillsynsmyndigheterna emellan och samarbete med kommissionen.

Artikel 5

Klagomål och konfidentialitet

1. Leverantörer får lämna in sina klagomål antingen till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där leverantören är etablerad eller till tillsynsmyndigheten i den medlemsstat där den köpare som misstänks för att ha tillämpat förbjudna handelsmetoder är etablerad. Den tillsynsmyndighet som klagomålet lämnades in till ska vara behörig att verkställa de förbud som fastställs i artikel 3.
2. Producentorganisationer, andra leverantörsorganisationer och sammanslutningar av sådana organisationer ska ha rätt att lämna in klagomål på begäran av en eller flera av sina medlemmar eller, i tillämpliga fall, på begäran av en eller flera av sina medlemsorganisationers medlemmar, när dessa medlemmar anser att de utsatts för förbjudna handelsmetoder. Andra organisationer som har ett legitimt intresse av att företräda leverantörer ska ha rätt att lämna in klagomål, på begäran av en leverantör, och i den leverantörens intresse, förutsatt att dessa organisationer är oberoende juridiska personer utan vinstsyfte.
3. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheten, om den klagande så begär, vidtar nödvändiga åtgärder för lämpligt skydd av identiteten för den klagande eller för de medlemmar eller leverantörer som avses i punkt 2 och för lämpligt skydd av alla andra uppgifter för vilka den klagande anser att röjande av sådana uppgifter skulle kunna skada den klagandes eller dessa medlemmars eller leverantörers intressen. Den klagande ska ange alla uppgifter för vilka begäran om konfidentialitet görs.
4. Medlemsstaterna ska säkerställa att den tillsynsmyndighet som mottar klagomålet underrättar den klagande inom en rimlig tidsperiod efter det att klagomålet har mottagits om hur den avser att följa upp klagomålet s.
5. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheten, om den anser att det inte finns tillräckliga grunder för att vidta åtgärder med anledning av ett klagomål, informerar den klagande om skälen till detta inom en rimlig tidsperiod efter det att klagomålet har mottagits.
6. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheten, om den anser att det finns tillräcklig grund för att vidta åtgärder med anledning av ett klagomål, inleder, genomför och slutför en utredning av klagomålet inom en rimlig tidsperiod.
7. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheten, om den kommer fram till att en köpare har överträtt de förbud som avses i artikel 3, kräver att köparen upphör med den förbjudna handelsmetoden.

Artikel 6

Tillsynsmyndigheternas befogenheter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att var och en av deras tillsynsmyndigheter har de resurser och den expertis som krävs för att utföra alla uppgifter och de ska tilldela dem följande befogenheter:
 - a) Befogenhet att inleda och genomföra utredningar på eget initiativ eller på grundval av ett klagomål.
 - b) Befogenhet att kräva att köpare och leverantörer lämnar alla de uppgifter som krävs för att genomföra utredningar av förbjudna handelsmetoder.
 - c) Befogenhet att genomföra oanmälda inspektioner på plats inom ramen för myndighetens utredningar, i enlighet med nationella regler och förfaranden.
 - d) Befogenhet att fatta beslut i vilka en överträdelse av förbuden i artikel 3 konstateras och det krävs att köparen upphör med den förbjudna handelsmetoden. Myndigheten får avstå från att fatta ett sådant beslut om det beslutet skulle kunna riskera att avslöja den klagandes identitet eller avslöja andra uppgifter beträffande vilka den klagande anser att ett sådant röjande skulle kunna skada dennes intressen, och under förutsättning att den klagande har angett vilka uppgifter det gäller i enlighet med artikel 5.3.
 - e) Befogenhet att lägga, eller inleda förfaranden för att lägga, sanktionsavgifter och andra lika effektiva sanktioner och interimistiska åtgärder för den som begått överträdelsen, i enlighet med nationella regler och förfaranden.
 - f) Befogenhet att regelbundet offentliggöra sina beslut avseende leden d och e.

De sanktioner som avses i första stycket led e ska vara effektiva, proportionella och avskräckande med beaktande av överträdelsens art, varaktighet, upprepning och omfattning.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att utövandet av de befogenheter som avses i punkt 1 är föremål för lämpliga skyddsåtgärder vad gäller rätten till försvar, i enlighet med de allmänna principerna i unionsrätten och i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, inbegripet i de fall när den klagande begär konfidentiell behandling av uppgifterna i enlighet med artikel 5.3.

Artikel 7

Alternativ tvistlösning

Utan att det påverkar leverantörens rätt att lämna in klagomål i enlighet med artikel 5 eller tillsynsmyndigheternas befogenheter i enlighet med artikel 6, får medlemsstaterna främja en frivillig användning av effektiva och oberoende mekanismer för alternativ tvistlösning, såsom medling, i syfte att lösa tvister mellan leverantörer och köpare som avser köparens användning av otillbörliga handelsmetoder.

Artikel 8

Samarbete mellan tillsynsmyndigheter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna samarbetar effektivt med varandra och med kommissionen och att de bistår varandra i utredningar som har en gränsöverskridande dimension.
2. Tillsynsmyndigheterna ska träffas minst en gång om året för att diskutera tillämpningen av direktivet på grundval av de årliga rapporter som avses i artikel 10.2. Tillsynsmyndigheterna ska diskutera bästa praxis, nya fall och ny utveckling på området för otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan och ska utbyta information, särskilt om de genomförandeåtgärder de har antagit i enlighet med detta direktiv och om sina tillsynsmetoder. Tillsynsmyndigheterna får anta rekommendationer i syfte att främja en konsekvent tillämpning av detta direktiv och förbättra genomförandeåtgärder. Kommissionen ska organisera dessa möten.
3. Kommissionen ska inrätta och underhålla en webbplats som möjliggör utbyte av information mellan tillsynsmyndigheterna och kommissionen, särskilt i samband med de årliga mötena. Kommissionen ska inrätta en offentlig webbplats som anger de utnämnda tillsynsmyndigheternas kontaktuppgifter och länkar till webbplatser hos de nationella tillsynsmyndigheterna eller andra myndigheter i medlemsstaterna, som anger information om de nationella bestämmelserna för att införliva detta direktiv som avses i artikel 13.1.

Artikel 9

Nationella regler

1. Medlemsstaterna får, i syfte att säkerställa en högre skyddsnivå, upprätthålla eller införa regler avsedda att bekämpa otillbörliga handelsmetoder som är strängare än de som fastställs i detta direktiv, under förutsättning att sådana nationella regler är förenliga med reglerna för den inre marknadens funktion.
2. Detta direktiv ska inte påverka tillämpningen av nationella regler som syftar till att bekämpa otillbörliga handelsmetoder som inte omfattas av detta direktivs tillämpningsområde, under förutsättning att sådana regler är förenliga med reglerna för den inre marknadens funktion.

Artikel 10

Rapportering

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att tillsynsmyndigheterna offentliggör en årlig rapport om sin verksamhet som omfattas av detta direktivs tillämpningsområde, där de bland annat ska ange antalet klagomål och antalet utredningar som inlets och avslutats under det föregående året. Rapporten ska innehålla en kort sammanfattning av föremålet för varje avslutad utredning, resultatet av den och i tillämpliga fall det beslut som fattats, med förbehåll för de konfidentialitetskrav som fastställs i artikel 5.3.
2. Senast den 15 mars varje år ska medlemsstaterna sända en rapport till kommissionen om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan. Rapporten ska särskilt innehålla alla relevanta uppgifter om hur bestämmelserna enligt detta direktiv tillämpats och genomförts i medlemsstaten under föregående år.

3. Kommissionen får anta genomförandeakter i vilka det fastställs
 - a) regler om de uppgifter som krävs för tillämpningen av punkt 2,
 - b) bestämmelser om hanteringen av de uppgifter som ska lämnas av medlemsstaterna till kommissionen och regler om sådana uppgifters innehåll och form,
 - c) bestämmelser om hur uppgifter och handlingar ska överföras till eller göras tillgängliga för medlemsstater, internationella organisationer, behöriga myndigheter i tredjeländer eller allmänheten, med förbehåll för skydd av personuppgifter och för jordbruksproducenternas och företagens berättigade intresse av att skydda sina affärshemligheter.

Dessa genomförandeakter ska antas i enlighet med det granskningsförfarande som avses i artikel 11.2.

Artikel 11

Kommittéförfarande

1. Kommissionen ska biträdas av kommittén för den samlade marknadsordningen inom jordbruket, som inrättades genom artikel 229 i förordning (EU) nr 1308/2013. Denna kommitté ska vara en kommitté i den mening som avses i förordning (EU) nr 182/2011.
2. När det hänvisas till denna punkt ska artikel 5 i förordning (EU) nr 182/2011 tillämpas.

Artikel 12

Utvärdering

1. Senast den 1 november 2025 ska kommissionen göra den första utvärderingen av direktivet och lägga fram en rapport om de viktigaste resultaten av utvärderingen inför Europaparlamentet och rådet samt även Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén. En sådan rapport ska, när så är lämpligt, åtföljas av lagstiftningsförslag.
2. Utvärderingen ska åtminstone bedöma
 - a) effektiviteten i de åtgärder som genomförts på nationell nivå i syfte att bekämpa otillbörliga handelsmetoder inom jordbruks- och livsmedelskedjan,
 - b) effektiviteten i samarbetet mellan behöriga tillsynsmyndigheter och ska, i tillämpliga fall, identifiera metoder för att förbättra det samarbetet.
3. Kommissionen ska i synnerhet basera den rapport som avses i punkt 1 på de årliga rapporter som avses i artikel 10.2. Kommissionen får, om det är nödvändigt, begära ytterligare uppgifter från medlemsstaterna, till exempel information om effektiviteten i de åtgärder som har genomförts på nationell nivå och effektiviteten i samarbete och ömsesidigt bistånd.
4. Senast den 1 november 2021 ska kommissionen lägga fram en interimistisk rapport om läget i införlivandet och genomförandet av detta direktiv inför Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén.

Artikel 13

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska senast den 1 maj 2021 anta och offentliggöra de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De ska senast överlämna texten till dessa bestämmelser till kommissionen.

De ska tillämpa bestämmelserna senast den 1 november 2021.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 14

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den femte dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 15

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 17 april 2019.

På Europaparlamentets vägnar

A. TAJANI

Ordförande

På rådets vägnar

G. CIAMBA

Ordförande

Sammanfattning av promemorian Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar

Prop. 2025/26:135
Bilaga 2

I promemorian föreslås en justering av reglerna om förbud mot sena annulleringar i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter. Förslaget innebär att det läggs till ett förbud mot att en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter tillämpar en metod som innebär att köparen annullerar en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga. Förslaget syftar till att säkerställa ett korrekt genomförande av det s.k. UTP-direktivet (Europaparlamentets och rådets direktiv [EU] 2019/633 av den 17 april 2019 om otillbörliga handelsmetoder mellan företag i jordbruks- och livsmedelskedjan).

Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Härigenom föreskrivs att 5 och 10 §§ lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Följande metoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är förbjudna:

1. att betala senare än 30 dagar efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 §,
2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, om inte något annat följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §,

a) kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §, eller

b) så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga,

3. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,

4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,

5. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,

6. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan försämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,

7. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,

8. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och

9. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jord-

bruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Prop. 2025/26:135

Bilaga 3

Bestämmelser om obehöriga angrepp på företagshemligheter finns i lagen (2018:558) om företagshemligheter.

10 §

Regeringen får meddela föreskrifter om att en kortare period än vad som anges i 5 § första stycket 2 ska gälla i särskilda sektorer.

Regeringen får meddela föreskrifter om att en kortare period än vad som anges i 5 § första stycket 2 *a* ska gälla i särskilda sektorer.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2026.

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden kommit in från Dagligvaruleverantörers förbund, Föreningen foder och spannmål, Företagarna, Förvaltningsrätten i Stockholm, Kommerskollegium, Konkurrensverket, Kronofogdemyndigheten, Lantbrukarnas Riksförbund, Livsmedelsföretagen, Livsmedelsverket, Regelrådet, Statens jordbruksverk, Svensk dagligvaruhandel, Svenska bonde- och småbrukarförbundet, Svenska fåravelsförbundet, Sveriges grisföretagare, Upphandlingsmyndigheten och Visita.

Följande remissinstanser har inte svarat eller angett att de avstår från att yttra sig: Betodlarna, Ekologiska lantbrukarna, Hushållningssällskapens förbund, Kammarkollegiet, Kött- och charkföretagen, Livsmedelshandlarna, Näringslivets regelnämnd, Potatisodlarna, Svensk fågel, Svensk handel, Svenska köttföretagen AB, Svenska ägg, Svenskt näringsliv, Sveriges frö- och oljeväxtodlare, Sveriges kommuner och regioner, Sveriges mjölkbönder, Sveriges nötköttsproducenter, Sveriges spannmålsodlareförening och Växa Sverige.

Förslag till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

Härigenom föreskrivs att 5 § lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 §

Följande metoder som tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter är förbjudna:

1. att betala senare än 30 dagar efter den tidpunkt som anges i 6 eller 7 §,
2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, *om inte något annat* följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §,

2. att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, *eller den kortare tid som* följer av föreskrifter som meddelats med stöd av 10 §,

3. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,

3. att, i andra fall än de som anges i 2, annullera en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga,

4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,

4. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om intervall, metod, plats, tid eller volym för en leverans, kvalitetskrav, betalning eller pris,

5. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,

5. att ensidigt genomdriva en ändring av villkoren i ett avtal i fråga om de tjänster som anges i 12 § första stycket 3–5 eller andra stycket,

6. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan för-

6. att kräva betalning av leverantören för sådant som inte är kopplat till leverantörens försäljning,

7. att begära att leverantören ska betala kostnaderna för försämring som sker eller förlust som uppkommer i köparens lokaler eller efter det att den köprättsliga risken har övergått till köparen, när sådan för-

sämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,

7. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,

8. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och

9. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Bestämmelser om obehöriga angrepp på företagshemligheter finns i lagen (2018:558) om företagshemligheter.

sämring eller förlust inte beror på leverantörens försumlighet eller fel,

8. att inte tillmötesgå leverantörens begäran att få en skriftlig bekräftelse av villkoren i ett avtal,

9. att vidta eller hota med att vidta kommersiella repressalier mot en leverantör som utövar sina avtalsenliga eller juridiska rättigheter, och

10. att kräva ersättning av leverantören för kostnaden för att hantera klagomål från kunder i samband med försäljningen av leverantörens jordbruks- och livsmedelsprodukter när det inte förekommit försumlighet eller fel från leverantörens sida.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2026.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-02-06

Närvarande: F.d. justitieråden Gudmund Toijer och Mats Anderson samt justitierådet Marie Jönsson

Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar

Enligt en lagrådsremiss den 8 januari 2026 har regeringen (Landsbygds- och infrastrukturdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (2021:579) om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av rättssakkunniga Emilia Franke.

Förslaget föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om ändring i lagen om förbud mot otillbörliga handelsmetoder vid köp av jordbruks- och livsmedelsprodukter

5 §

Paragrafen innehåller en lista över handelsmetoder som är förbjudna om de tillämpas av en köpare av jordbruks- och livsmedelsprodukter. I första stycket punkt 2 finns en bestämmelse om att det är förbjudet att annullera en order med kortare varsel än 30 dagar, eller den kortare tid som följer av föreskrifter som har meddelats med stöd av 10 §. I *punkt 3* förs en ny bestämmelse in som innebär att det även är förbjudet att i andra fall annullera en order med så kort varsel att leverantören inte rimligen kan förväntas hitta något alternativt sätt att få avsättning för eller använda produkterna i fråga. Den nya bestämmelsen ska träda i kraft den 1 juni 2026.

Av lagrådsremissen framgår att den föreslagna lagändringen syftar till att säkerställa att UTP-direktivet genomförs fullt ut i svensk rätt. Det framgår att bestämmelserna skulle ha börjat tillämpas senast den 1 november 2021. Mot denna bakgrund görs bedömningen att lagändringen bör träda i kraft så snart som möjligt. Vidare görs bedömningen att direktivet inte ger utrymme för att införa någon övergångsbestämmelse för att ge aktörer tid att anpassa tillämpningen av befintliga avtal till den nya regeln.

Den nya bestämmelsen är inte försedd med någon *övergångsbestämmelse*. Avsikten är att frånvaron av en övergångsbestämmelse leder till att den föreslagna regeln får verkningar för redan ingångna avtal. Det är visserligen så att annulleringar som har skett före ikraftträdandet får bedömas enligt lagen vid tiden för annulleringen. När det är fråga om ett avtal som gäller över tidpunkten för ikraftträdandet kan lagändringen dock inte uppfattas på annat sätt än att möjligheten till annullering inskränks i så måtto

att de nya reglerna ska tillämpas på annulleringar efter ikraftträdandet även i det rådande avtalsförhållandet. En sådan ordning bör användas med stor försiktighet och förutsätter goda skäl.

Det skäl som har angetts är att implementeringen av direktivet borde ha varit genomförd redan den 1 maj 2021. Detta framstår inte i sig som ett helt övertygande skäl, och hur saken ställer sig ur berörda aktörers perspektiv berörs inte närmare i remissen. Det saknas sålunda en analys av konsekvenserna för gällande avtal av olika slag och vilka följder det skulle få om Sverige inte fullt ut inför reglerna den 1 juni 2026. Enligt Lagrådets uppfattning bör det i det fortsatta lagstiftningsarbetet övervägas om en övergångsbestämmelse ska införas. Alternativt måste det motiveras varför det är nödvändigt att låta bestämmelsen få verkan för redan ingångna avtal och belysas vilka verkningarna blir för dessa.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 19 februari 2026

Närvarande: statsminister Kristersson, ordförande, och statsråden Svantesson, Edholm, Waltersson Grönvall, Jonson, Strömmer, Forssmed, Forssell, Slottner, Wykman, Malmer Stenergard, Liljestrand, Bohlin, Carlson, Pourmokhtari, Rosencrantz, Dousa, Larsson, Britz, Mohamsson, Lann

Föredragande: statsrådet Carlson

Regeringen beslutar proposition Förbättrat genomförande av UTP-direktivets förbud mot sena annulleringar

